

УДК 378+374].011.2:001.895](4:477)(045)

DOI <https://doi.org/10.32782/2410-2075-2023-17.4>

СУЧАСНІ СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

ТАМОЖСЬКА ІРИНА ВОЛОДИМИРІВНА

доктор педагогічних наук,
доцент кафедри профільної підготовки
Навчально-науковий інститут міжнародної освіти
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
itamozska@ukr.net
orcid.org/0000-0003-0865-2380

КУЛІШ СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ

доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри фізичної географії та картографії
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
kadry@karazin.ua
orcid.org/0000-0002-6222-7222

У статті висвітлено основні особливості й тенденції педагогічної освіти в європейських країнах та Сполучених Штатах Америки в контексті безперервної освіти, метою якої є забезпечення постійного саморозвитку, самоосвіти та самовдосконалення особистості впродовж життя. Виявлена тісна кореляція між педагогічними освітніми тенденціями й змінами в системі освіти країн. Проаналізовано наукові джерела й зафіксовано такі тенденції педагогічної освіти: 1) переважний акцент на професійному розвитку, формуванні спеціальних професійних навичок; 2) запровадження в освітніх закладах експериментальних програм, спрямованих на розвиток у викладачів різних компетенцій (реляційних, дослідницьких, соціокультурних, лідерських), які ґрунтуються на активному навчанні, інтегруються в соціокультурний простір закладу освіти; 3) зосередженість державної політики на освіті, заснованій на дослідницькій діяльності; 4) використання й упровадження концепції професійного розвитку викладачів для дизайну програм / реалізації цього педагогічного феномена в освітній галузі; 5) налагодження ефективної співпраці між університетами та загальноосвітніми школами / дошкільними закладами; б) запровадження ініціатив уряду для покращення статусу вчительської професії, збільшення програм педагогічної освіти. Визначено особливості програм професійного розвитку викладачів, як-от: 1) ґрунтуються на двох теоріях (змін / навчання); 2) ураховують такі педагогічні аспекти, як результативність навчання, управління конфліктними ситуаціями; 3) перенесення акценту педагогічної освіти з пріоритету отримати готові знання на їх активне здобуття / засвоєння, розкриття фундаментального пізнавального потенціалу. Звернено увагу на спільне / відмінне в європейській та українській системах освіти дорослих.

Система педагогічної освіти знаходиться в процесі постійної трансформації, що вимагає теоретичної / методологічної / практичної адаптації, яка забезпечується відповідним інструментарієм. Основні тенденції розвитку педагогічної освіти реалізуються в процесі вдосконалення / організації професійної підготовки педагогічних кадрів.

Ключові слова: освітні тенденції, безперервна освіта, освіта дорослих, концепція професійного розвитку викладача.

Постановка проблеми. Ефективна навчальна, викладацька, науково-дослідна діяльність набуває все більшого значення в сучасному суспільстві в процесі «потому динамічних ініціатив людського розвитку» та «еволюції навчальних стандартів». Здібності викладача, як вважають І. А. Кумар, Ш. Парвін (I. A. Kumar, S. Parveen), – це освітній ресурс, що має вагомe значення для навчання

студентів і, як наслідок, для успішної репрезентації інтелектуального потенціалу нації в економічній, соціальній та політичній галузях на світовому рівні [10].

Виняткову значимість має місія сучасної інституційної моделі педагогічної освіти: не лише здійснення підготовки висококваліфікованих педагогічних та науково-педагогічних працівників для освітньої галузі, підвищення

їхнього фахового рівня під час неформальної й інформальної освіти, що є важливим напрямом розвитку національних систем освіти, а й акумуляція / трансляція культурно-педагогічного досвіду суспільства. Увагу з цих позицій привертають сучасні світові тенденції педагогічної освіти.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Загальні питання професійного розвитку фахівців освітньої галузі цікавило дослідників із різних країн (Е. Біверс, Б. Вальгрен, М. Гарет, Л. Десімон, Й. Касперсен, І. А. Кумар, К. Маріагер-Андерсон, С. Морк, Д. Мюррей, Ш. Парвін, С. Х. Соренсен, Є.-К. Смебіб, Б. Хауг та ін.), що свідчить про модернізаційні процеси педагогічної освіти. Компаративний аспект європейської та української систем освіти дорослих висвітлено такими вітчизняними вченими, як І. Таможська, І. Леган, І. Щербак, Д. Супрун, Т. Григоренко.

Позиціонується думка, що університетська програма підготовки викладачів сприяє проектуванню навчального процесу для генерування знань, проведення досліджень та розвитку гнучких навичок майбутніх фахівців, що можуть бути ефективними в різних професійних ситуаціях / контекстах.

Мета статті – розкрити й актуалізувати сучасні світові тенденції педагогічної освіти.

Виклад основного матеріалу. Наразі загально визнано глобальну перспективу педагогічної освіти. Глобалізаційними викликами педагогічної освіти є такі напрями: 1) наукові дослідження різних аспектів навчального процесу, освітньої політики; 2) здатність викладачів адаптуватися до соціально-економічного та культурного «розмаїття» студентів; забезпечення постійного професійного розвитку й відповідної підтримки цього процесу на регіональному / державному рівні; 3) високоякісна педагогічна освіта; 4) упровадження різних стратегій для розвитку навичок та здобуття знань, необхідних викладачеві для використання інтегрованих технологій як ефективного засобу навчання; 5) розроблення навчальної програми з урахуванням професійних компетенцій майбутніх фахівців; 6) сприяння розвитку навичок довгострокових знань (І. А. Кумар, Ш. Парвін) [10].

Професором Університету Східного Лондона Д. Мюррей (J. Murray) зафіксовано загальну тенденцію європейської педагогічної освіти: 1) підвищення рівня викладання шляхом реформування «попереднього навчання» (європейські країни запроваджують заходи для покращення якості викладання та підвищення статусу викладацької професії; визначають початкову підготовку викладачів важливим чинником освітньої політики, що сприяє позитивним змінам у системі навчання / оцінювання); 2) практичний вектор навчання (збільшення обсягу практичної підготовки й навчання; здійснення дослідницької діяльності; практикум як простір для обґрунтованих наукових досліджень); 3) професійний розвиток викладачів / наставників [12].

Окремо варто сказати про освіту дорослих, що є однією з головних тем Європейського освітнього простору на період 2021–2030 років. Ця освітня система забезпечує постійний саморозвиток, самоосвіту та самовдосконалення особистості впродовж життя, зокрема й викладачів. Безперервне навчання сприяє розвитку почуття самозадоволення та усвідомленню «незамінності особистості в суспільстві», відкриває нові можливості на ринку праці, розширює індивідуальний потенціал. Європейська система освіти дорослих має свої особливості, як-от: 1) кодифікована в законодавстві та функціонує відповідно до чинних нормативних рамок актів; 2) акцент робиться на задоволенні потреб людини, на розвитку / вдосконаленні компетентності для навчання впродовж життя; 4) дотримання рішень та рекомендацій Європарламенту / Ради Європейського Союзу; 5) неформальна / інформальна освіта є компонентами освіти дорослих, яка здійснюється через навчальні центри, хаби, онлайн-платформи, приватні / державні заклади освіти. Українська система освіти дорослих має такі особливості: 1) післядипломна освіта та підвищення кваліфікації – пріоритетні напрями; 2) переважний акцент на професійному розвитку / формуванні спеціальних професійних навичок; 3) компетенції «культивуються» для підтримки реформ у системі загальної середньої освіти, які викладено в Концепції нової української школи (27.10.2016), та для підготовки вчителів до ефективної взаємодії зі студентами; 4) триває законодавче врегулювання

системи освіти дорослих (12.01.2023 року на засіданні Верховної Ради України розглянуто та прийнято в першому читанні проект Закону України «Про освіту дорослих») (І. Таможська, І. Леган, І. Щербак, Д. Супрун, Т. Григоренко) [15].

Данські дослідники з Орхуського університету Б. Вальгрен, К. Маріагер-Андерсон, С. Х. Соренсен (B. Wahlgren, K. Mariager-Anderson, S. H. Sorensen) акцентують увагу на результатах дослідницького проекту «New roles for the adult education teacher» («Нові функції викладача освіти дорослих»), спрямованого на розвиток нових реляційних компетенцій викладачів вітчизняної системи освіти для дорослих. Реляційна компетентність – це здатність викладача створювати / підтримувати позитивні стосунки зі здобувачами освіти, а також між студентами. На основі отриманих результатів досліджень щодо позитивного впливу програм підвищення кваліфікації на професійний розвиток викладачів можна визначити чинники, які забезпечують ефективне навчання. Ефективна програма підготовки викладачів для освіти дорослих повинна ґрунтуватися на активному навчанні, інтегруватися в соціокультурний простір освітнього закладу як складник його структурних компонентів, зосереджуватися на можливості використання знань / умінь / навичок, набутих під час опанування навчальної програми, у практичному середовищі освітнього закладу. У програмі підготовки викладачів, що складається з різних навчальних курсів / тренінгів, ураховано такі педагогічні аспекти: 1) знання передумов результативного навчання студентів, 2) управління колективом здобувачів освіти (акцентовано увагу на реляційних компетенціях, особливостях управління конфліктними ситуаціями). З метою забезпечення інтеграції навчання в соціальні структури закладів освіти запроваджено програму для директорів цих установ, що складалася з чотирьох курсів: 1) коучингові технології в освіті; 2) вдячний лідер; 3) створення сприятливої атмосфери в організації; 4) розробка педагогічного кодексу менеджера освітнього закладу [17, с. 28].

Дослідник Університету Теннессі Е. Біверс (A. Beavers) звертає увагу на той факт, що дорослих потрібно сприймати як «особливих об'єктів навчання», адже вони мають

значний професійний досвід, власний викладацький стиль. Якщо включити принципи освіти дорослих до програм, що вже діють в освітній системі, то їх реалізація пройде «відносно легко», але потрібно дотримуватися таких указівок: 1) ознайомлювати викладачів із тематикою програм професійного розвитку; 2) використовувати досвід викладацької діяльності як можливості для навчання; 3) надавати перевагу тематиці, спрямованій на практичний аспект навчання, а не на теоретичний / філософський; 4) сприяти діалогічній комунікації у вирішенні нагальних проблем; 5) запропонувати альтернативні варіанти реалізації різних стилів навчання [5, с. 55].

П. Обюссон, С. Шук (P. Aubusson, S. Schuck) відзначають, що інтернаціоналізація впливає на педагогічну освіту в різний спосіб, як-от: порівнюються навчальні програми підготовки майбутніх викладачів різних країн, і передовий досвід запозичується для впровадження в національні системи освіти [4].

У звіті Європейської комісії «Підтримка викладачів для кращого навчання» (2012) подається тлумачення професійної групи «викладачі-наставники» як осіб, які спрямовують педагогічних працівників на всіх етапах їхньої кар'єри, моделюють новітню практику й проводять ключові дослідження, які дають розуміння, як викладати та навчати [14].

Навчання людини впродовж життя, багатофункціональність професійної діяльності визначають її фахову компетентність, «ціннісні життєві орієнтири», соціокультурну модель взаємодії (Н. Піддубна, І. Павлова, О. Ієвлієв, І. Таможська, Н. Варга) [13]. Функціональним результатом науково-педагогічної діяльності викладача є дидактичні проекти (форми організації навчально-виховного процесу / виробничого навчання, педагогічні технології, завдання, науково-педагогічні дослідження) та психологічна підготовка майбутніх фахівців до професійної діяльності (І. Таможська) [2, с. 47]. Професійно-педагогічна діяльність викладача вищої школи вимагає високої наукової кваліфікації, педагогічної майстерності, професійної етики, готовності до самовдосконалення (І. Таможська, Н. Тимофієнко, А. Дем'янюк, М. Кляп, М. Цуркан) [16, с. 151]. Одним із показників професіоналізму / готовності людини до здійснення певної діяльності є її компетентність (І. Таможська) [3].

Логічною є зосередженість державної політики на освіті, заснованій на дослідницькій діяльності, що сприяє зміні педагогічної парадигми в багатьох країнах. Наприклад, у Центрі вивчення професій при Столичному університеті Осло під керівництвом Й. Касперсена та Є.-К. Смебіб (J. Caspersen, J.-C. Smeby) проведено опитування викладачів (2008–2021) з метою: 1) вивчити чинники, пов'язані із запровадженням дослідницького навчання викладачами педагогічного факультету, та його динаміку в означений період; 2) визначити, як «позначаються» названі чинники (дослідницька компетентність; посада, яку обіймає викладач-дослідник; термін, установлений для проведення дослідження; досвід викладання в університетах початкової педагогічної освіти; його професійна ідентичність; вік; стать; відповідність професійному педагогічному кодексу) на ефективності дослідницького навчання викладача. Зроблено акцент на такому положенні: кандидатом на викладацьку посаду необхідно не лише знати теоретичні питання наукових досліджень, а й здійснювати власні наукові розвідки, пов'язані з освітніми практиками / освітніми системами країн. Проведене дослідження підтвердило очікувані результати норвезьких дослідників: професійна діяльність викладача стає більше спрямованою на проведення наукових досліджень [6].

Концепція ефективного професійного розвитку викладачів у США має п'ять ключових характеристик: 1) акцент на змісті (навчальна діяльність орієнтована на зміст дисципліни, на особливості вивчення здобувачами освіти змісту дисципліни); 2) активне навчання (створення таких умов, щоб викладачі мали можливість не лише спостерігати за навчальною діяльністю студентів, а й аналізувати отримані результати, давати коментарі, презентувати висновки); 3) узгодженість (зміст та цілі заходів узгоджуються з програмою навчального закладу, а також із цілями, знаннями й переконаннями викладача, потребами студентів, регіональною / державною освітньою стратегією); 4) визначена тривалість програми / кількість годин, проведених слухачами курсу; 5) колективна участь (викладачі різних освітніх закладів / різних структурних підрозділів освітнього закладу беруть участь у заходах, що сприяють їхньому професійному розвитку,

або для створення «інтерактивної» освітньої спільноти, об'єднаної прогресивними ідеями, метою) (Л. Десімоне) [7]. Положення концепції широко використовуються / упроваджуються для дизайну програм професійного розвитку викладачів, а також для реалізації цього педагогічного феномена в освітній галузі.

Американські дослідники Л. Десімоне, М. Гарет (L. Desimone, M. Garet), уточнюючи концептуальні основи професійного розвитку викладачів у США, підкреслюють їхню практичну цінність для освітніх закладів. Зроблено такі уточнення: 1) змінити процедурну поведінку в освітньому середовищі легше, ніж покращити знання змісту / методи навчання, орієнтовані на дослідження; 2) викладачі по-різному реагують на професійний розвиток; 3) професійний розвиток є більш успішним, якщо цей процес відбувається в освітньому середовищі; 4) під час дослідження / упровадження концепції професійного розвитку необхідно враховувати міські умови (мобільність студентів / викладачів); 5) лідерські якості викладача сприяють реалізації сучасних освітніх ідей / стратегій, з якими їх ознайомили під час проходження програми професійного розвитку [8, с. 254].

Як зазначають науковці (А. Дж. Вейн, К. В. Юн, П. Чжу, С. Кронен, М. С. Гарет) (A. J. Wayne, K. W. Yoon, P. Zhu, S. Cronen, M. S. Garet), ефективність професійного розвитку викладача ґрунтується на двох типах теорій викладання та навчання: 1) теорія змін (професійний розвиток → підвищення рівня теоретичних знань / вдосконалення викладацької практики); 2) теорія навчання (як рівень викладання впливає на результативність навчання здобувачів освіти) [18, с. 472].

Б. Хауг, С. Морк (B. Haug, S. Mork) (Норвезький центр наукової освіти; Університет Осло) вивчали досвід вітчизняних викладачів, які упродовж трьох років брали участь у програмі професійного зростання – упровадження освітніх навчальних матеріалів курсу з їх поглибленим вивченням. Респондентам поставлені такі запитання: «Що сприяє їхньому професійному зростанню?», «З якими перешкодами вони стикаються, опановуючи програму професійного зростання?», «Що зумовлює успішну педагогічну практику?».

Результати досліджень засвідчили, що викладачі використовують дедуктивні навчальні про-

грами в рамках програм професійного розвитку, керуючись концепцією освітніх реформ. Респонденти зазначили, що навчальні стратегії, модельовані під час проходження програми, спрямовані на підтримку їх як суб'єктів навчання, у них не виникало незручностей у доступі до навчальних ресурсів, що сприяло підвищенню впевненості в собі. Виняткову значущість має мотивація студентів до навчання, що є «рушійною силою» змін у ставленні й переконаннях викладачів. Але не всі респонденти усвідомлюють, що рефлексія / особиста мотивація мають значення для успішної навчальної діяльності як викладачів, так і студентів [9].

Дослідники (Р. Маматов, Н. Ісраїлова, Н. Маматова, Д. Садіков), висвітлюючи питання німецької системи підвищення кваліфікації / перепідготовки педагогічних працівників, констатують, що вона має статус інституту професійної освіти та перепідготовки, становить початковий, проміжний та завершальний програмні етапи курсу, що проходять у форматі дистанційного / «прямого навчання», термін яких збільшено до дев'яти місяців [11].

Н. Кошарна, аналізуючи систему професійної підготовки шведських викладачів, зазначає, що навчальні компоненти цього процесу (теоретичний / практичний) зазнають інтеграційних процесів, що сприяє продукуванню наукових знань, формуванню практичних умінь, виробленню власного стилю професійної діяльності. Налагодження ефективної співпраці між університетами й загальноосвітніми школами / дошкільними закладами має позитивний вплив на рівень професійної підготовки майбутніх викладачів [1].

Протягом останніх років шведський уряд ініціював декілька реформ, спрямованих на покращення статусу вчительської професії / збільшення кількості претендентів на програми педагогічної освіти.

Висновки. Підбиваючи підсумок, маємо констатувати, що політичний, економічний та культурний аспекти впливу глобалізації на розвиток освіти, сприяють інноваційному оновленню педагогічної системи освіти і, як результат, – усвідомленню майбутніми фахівцями освітньої галузі / педагогічними / науково-педагогічними працівниками потреби в саморозвитку, самовдосконаленні, самоосвіті.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кошарна Н. В. Досвід професійної підготовки вчителів у Швеції. *Молодий вчений*. 2018. № 10(1). С. 66–69.
2. Таможська І. В. Зміст поняття «науково-педагогічна діяльність» в контексті сучасної парадигми освіти. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки*. 2021. № 2 (22). С. 42–47. DOI: <https://doi.org/10.32342/2522-4115-2021-2-22-5>.
3. Таможська І. В. Формування вмій ділового спілкування майбутніх фахівців технічного профілю у процесі вивчення соціально-гуманітарних дисциплін : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Харків, 2014. 294 с.
4. Aubusson P., Schuck S. Teacher education futures : today's trends, tomorrow's expectations. *Teacher Development An international journal of teachers' professional development*. 2013. Vol. 17. Issue 3. 322–333. DOI: <https://doi.org/10.1080/13664530.2013.813768>.
5. Beavers A. Teachers As Learners : Implications Of Adult Education For Professional Development. *Journal of College Teaching & Learning*. 2009. Vol. 6(7). 25–30. DOI: <https://doi.org/10.19030/tlc.v6i7.1122>.
6. Caspersen J., Smeby J.-C. Research-based teacher education in Norway – a longitudinal perspective. *International Journal of Educational Research*. 2023. Vol. 119. 102177. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2023.102177>.
7. Desimone L. M. Improving impact studies of teachers' professional development : Toward better conceptualizations and measures. *Educational Researcher*. 2009. 38(3). 181–199.
8. Desimone L. M., Garet M. S. Best Practices in Teachers' Professional Development in the United States. *Psychology, Society, & Education*. 2015. Vol. 7(3). 252–263.
9. Haug B. S., Mork S. M. Taking 21 st century skills from vision to classroom : What teachers highlight as supportive professional development in the light of new demands from educational reforms. *Teaching and Teacher Education*. 2020. Vol. 100. 103286. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.tate.2021.103286>.
10. Kumar I. A., Parveen S. Teacher Education in the Age of Globalization. *Research Journal of Educational Sciences*. 2013. Vol. 1(1). 8–12.
11. Mamatova N. K., Israilova N. K., Mamatov R. R., Sodikov D. K. German Education system and its pedagogical significance in the world Education system. *International journal of innovations in engineering research and technology*. 2021. Vol. 8. Issue 4. 99–102.

12. Murray J. Trends in teacher education across Europe : an initial analysis. *New Aspects in European Teacher Education*. 2016.
13. Piddubna N., Pavlova I., Iievliev O., Tamozhska I., & Varga N. Pedagogical features of the development of sociocultural competence in the process of Rural Education. *Revista Brasileira de Educação do Campo*. 2022. Vol. 7. e13892. DOI: <https://doi.org/10.20873/uft.rbec.e13892>.
14. Supporting the Teaching Professions for Better Learning Outcomes. Rethinking Education : Investing in skills for better socio-economic outcomes : *Communication from the European Commission*. Strasbourg, 2012. 65 s.
15. Tamozhska I., Lehan I., Shcherbak I., Suprun D., & Hryhorenko T. Functioning and development of national and European adult education systems: a comparative aspect. *Conhecimento & Diversidade, Niterói*, Vol. 15 (40). 2023. 45–61. DOI: <https://doi.org/10.18316/rcd.v15i40.11275>.
16. Tamozhska I., Tymofienko N., Demianiuk A., Klyap M., & Tsurkan M. Features of professional and pedagogical activity of a higher education teacher. *Amazonia Investiga*. 2023. 12(63). 148–155. DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2023.63.03.13>.
17. Wahlgren B., Mariager-Anderson K., Sorensen S. H. Expanding the traditional role of the adult education teacher – The development of relational competences and actions. *Teaching and Teacher Education*. 2016. Vol. 60. 303–311. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.tate.2016.09.005>.
18. Wayne A. J., Yoon K. W., Zhu P., Cronen S., & Garet M. S. Experimenting with teacher professional development : Motives and methods. *Educational Researcher*. 2008. Vol. 37. 469–479. DOI: <https://doi.org/10.3102/0013189X08327154>.

MODERN WORLD TRENDS IN PEDAGOGICAL EDUCATION

TAMOZHСКА IRYNA VOLODYMYRIVNA

Doctor of Pedagogical Sciences,
Senior Lecturer at the Professional Training Department
Study and Research Institute of International Education,
V. N. Karazin Kharkiv National University

KULISH SERHIY MYKOLAYOVYCH

Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Professor at the Department of Physical Geography and Cartography
V. N. Karazin Kharkiv National University

Introduction. For now, there is a widely recognized global perspective on pedagogical education. One of the tasks of the institutional model of pedagogical education is the accumulation and transmission of the socio-cultural pedagogical experience of society.

Purpose. Unveiling and actualizing contemporary global trends in pedagogical education.

Methods. To study contemporary global trends and features of pedagogical education, general scientific methods (analysis, synthesis, generalization, analogy, classification, comparison) were employed for the comprehension / systematization / interpretation of the material.

Results. The main features and trends of pedagogical education in European countries and the United States of America are highlighted in the context of continuous education, aimed at ensuring continuous self-development, self-education and self-improvement throughout life. A close correlation between pedagogical educational trends and changes in the education system of the countries has been revealed. Scientific sources have been analyzed and the following trends in pedagogical education are singled out: 1) predominant emphasis on professional development, formation of special professional skills; 2) introduction of experimental programs in educational institutions aimed at developing teachers' various competencies (relational, research, socio-cultural, leadership), which are based on active learning and are integrated into the socio-cultural space of the educational institution; 3) state policy focus on research-based education; 4) utilizing and implementing the concept of teachers' professional development for the program design / fostering this pedagogical phenomenon in the education sector; 5) establishment of effective cooperation between universities and secondary comprehensive schools / preschool education institutions; 6) introduction of government initiatives to improve the status of the teaching profession and enhance teacher education programs. The features of teacher professional development programs are identified as follows: 1) based on two theories (change / training); 2) take into account pedagogical aspects such as training effectiveness, conflict management; 3) shift the focus of pedagogical education from the priority of acquiring ready-made knowledge to their active acquisition / appropriation, unlocking the fundamental

cognitive potential. Attention is drawn to the common / distinctive elements in European and Ukrainian adult education systems.

Originality. *The trends in the development of pedagogical education in the modern global space have been identified.*

Conclusion. *The system of pedagogical education is undergoing continuous transformation, necessitating theoretical / methodological / practical adaptation facilitated by the appropriate tools. The main trends in the development of pedagogical education are realized through the refinement / organization of educators' professional training.*

Key words: *educational trends, continuous education, adult education, conception of teachers' professional development.*

REFERENCES

1. Kosharna, N.V. (2018). Dosvid profesiinoi pidhotovky vchyteliv u Shvetsii [Experience of teacher training in Sweden]. *Molodyi vchenyi*. V. 10(1). p. 66–69 [in Ukrainian].
2. Tamozhska, I.V. (2021). Zmist poniattia «naukovo-pedahohichna diialnist» v konteksti suchasnoi paradyhmy osvity. nauky [Content of the concept «scientific and pedagogical activity» in the framework of modern educational paradigm]. *Visnyk universytetu imeni Alfreda Nobelia. Seriiia «Pedahohika i psykholohiia»*. *Pedahohichni*. Vol. (22). p. 42–47 [in Ukrainian].
3. Tamozhska, I.V. (2014). Formuvannia vmin dilovoho spilkuvannia maibutnix fakhivtsiv tekhnichnoho profilu u protsesi vyvchennia sotsialno-humanitarnykh dystsyplin [Formation of Business Communication Skills of Future Technical Specialists in the Course of Studying Social and Humanities Sciences]. *Candidate's thesis*. Kharkiv. 294 p. [in Ukrainian].
4. Aubusson, P., & Schuck, S. (2013). Teacher education futures: today's trends, tomorrow's expectations. *Teacher Development An international journal of teachers' professional development*. Vol. 17. Issue 3. 322–333. [in English].
5. Beavers, A. (2009). Teachers As Learners: Implications Of Adult Education For Professional Development. *Journal of College Teaching & Learning*. Vol. 6(7). 25–30 [in English].
6. Caspersena, J., & Smeby, J.-C. (2023). Research-based teacher education in Norway – a longitudinal perspective. *International Journal of Educational Research*. Vol. 119. 102177 [in English].
7. Desimone, L.M. (2009). Improving impact studies of teachers' professional development: Toward better conceptualizations and measures. *Educational Researcher*. Vol. 38(3). 181–199 [in English].
8. Desimone, L.M., & Garet, M.S. (2015). Best Practices in Teachers' Professional Development in the United States. *Psychology, Society, & Education*. Vol. 7(3). 252–263 [in English].
9. Haug, B.S., & Mork, S.M. (2020). Taking 21 st century skills from vision to classroom: What teachers highlight as supportive professional development in the light of new demands from educational reforms. *Teaching and Teacher Education*. Vol. 100. 103286 [in English].
10. Kumar, I.A., & Parveen, S. (2013). Teacher Education in the Age of Globalization. *Research Journal of Educational Sciences*. Vol. 1(1). 8–12 [in English].
11. Mamatova, N.K., Israilova, N.K., Mamatov, R.R., & Sodikov, D.K. (2021). German Education system and its pedagogical significance in the world Education system. *International journal of innovations in engineering research and technology*. Vol. 8. Issue 4. 99–102 [in English].
12. Murray, J. (2016). Trends in teacher education across Europe : an initial analysis. *New Aspects in European Teacher Education* [in English].
13. Piddubna, N., Pavlova, I., Ievliev, O., Tamozhska, I., & Varga, N. (2022). Pedagogical features of the development of sociocultural competence in the process of Rural Education. *Revista Brasileira de Educaçao do Campo*. Vol. 7. e13892 [in English].
14. Supporting the Teaching Professions for Better Learning Outcomes. *Rethinking Education : Investing in skills for better socio-economic outcomes : Communication from the European Commission* (2012). 65 s. [in English].
15. Tamozhska, I., Lehan, I., Shcherbak, I., Suprun, D., & Hryhorenko, T. (2023). Functioning and development of national and European adult education systems: a comparative aspect. *Conhecimento & Diversidade*. Vol. 15 (40). 45–61 [in English].
16. Tamozhska, I., Tymofienko, N., Demianiuk, A., Klyap, M., & Tsurkan, M. (2023). Features of professional and pedagogical activity of a higher education teacher. *Amazonia Investiga*. 12(63). 148–155 [in English].
17. Wahlgren, B., Mariager-Anderson, K., & Sorensen, S.H. (2016). Expanding the traditional role of the adult education teacher – The development of relational competences and actions. *Teaching and Teacher Education*. Vol. 60. 303–311 [in English].
18. Wayne, A.J., Yoon, K.W., Zhu, P., Cronen, S., & Garet, M.S. (2008). Experimenting with teacher professional development : Motives and methods. *Educational Researcher*. Vol. 37. 469–479 [in English].